

PROBLEMA PROGNOZĂRII VENITURILOR FISCALE ÎN CONTEXTUL PERIOADEI POSTPANDEMICE ȘI A CRIZEI ENERGETICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

THE PROBLEM OF FORECASTING TAX REVENUES IN THE CONTEXT OF THE POST-PANDEMIC PERIOD AND THE ENERGY CRISIS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

LEAȘOC Olivia, studentă, Specialitatea: FB,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail autor: leasoc.olivia@ase.md

Abstract: *The energy crisis represents the situation in which the energy needs cannot be covered due to the decrease in the resources of oil, coal, electricity. It is very important to forecast from the start the revenues arising from this crisis in the context of the post-pandemic period in order to make an analysis and a statistic for the future in the economy of the Republic of Moldova.*

This crisis leads to an increase in the price of energy resources and implicitly an increase in the price of products, due to additional expenses. The current energy crisis has multiple causes: the lack of resources, the increase in consumption in developing countries, economic conflicts, but also the neglect of the environment by some large companies. Consequently, all countries in the world are affected to a lesser or greater extent.

Keywords: *The energy crisis, tax revenues, VAT, tax, forecast*

JEL CLASSIFICATION: H12; F38; H2; H23; H24.

INTRODUCERE

După cum putem stabili, politica în domeniul veniturilor, de rând cu prognoza indicatorilor macroeconomici, stă la baza evaluării cadrului general de resurse ale bugetului public național. Politica în domeniul veniturilor se realizează având la bază analiza tendințelor și performanțelor recente ca urmare a integrării politicii fiscale și vamale și a politicii de administrare fiscală și vamală pentru ultimii doi ani și cuprinde obiectivele politicii fiscale și vamale, politicii de administrare fiscală și vamală pe termen mediu, inclusiv modificările preconizate ale impozitelor și taxelor, precum și impactul bugetar, economic și social al acestora. Putem observa că această politică cuprinde și evoluția cadrului normativ ce reglementează veniturile colectate de autoritățile/instituțiile bugetare.

CONȚINUT DE BAZĂ

Tipurile și cotele impozitelor, taxelor și altor venituri bugetare, modul de administrare a acestora, precum și limitarea veniturilor între componentele bugetului public național, se reglementează de Codul Fiscal și de alte acte legislative. [2]

Prognoza veniturilor bugetului public național și a componentelor acestuia se elaborează având la bază:

- a) prognoza indicatorilor macroeconomici;
- b) analiza tendințelor recente a încasărilor de venituri
- c) volumul aprobat de venituri pe anul bugetar în curs și analiza realizării scontate a bugetului până la finele anului;

- d) obiectivele politicii fiscale și vamale, precum și obiectivele politicii de administrare fiscală și vamală;
- e) estimările privind granturile pentru susținerea bugetului și pentru proiectele finanțate din surse externe.

Presupunerile privind sursele de finanțare, de asemenea, sunt fixate în model. Astfel, volumul total al resurselor disponibile este calculat prin însumarea veniturilor estimate și a surselor de finanțare, posibil a fi atrase, ținând cont de nivelul soldului bugetar admisibil.

Modelul pentru următoarele scopuri este utilizat: [2]

- a) Estimarea veniturilor pe tipuri. Veniturile aparțin presupunerilor introduse în model și sunt calculate automat în baza ecuațiilor, care stau la baza funcționării modelului.
- b) Elaborarea scenariilor. De regulă, în procesul de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu se examinează câteva scenarii alternative de prognoză macrofinanciară (cel puțin două), cu asumări diferite pentru a analiza sensibilitatea acestora și a evalua riscurile aferente. Primul scenariu trebuie să înglobeze presupunerile de bază despre performanța economică și financiară, în baza cărora se fundamentează estimările Cadrului Bugetar pe Termen Mediu.
- c) Divizarea veniturilor între componentele bugetului public național. Odată ce sunt estimate veniturile bugetului public național, acestea sunt segmentate pe componentele sale: bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale, Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat și Fondurile Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală.
- d) Producerea tabelelor, graficelor și diagramei, acestea fiind automat generate de model.

Prognoza Impozitului pe venitul persoanelor juridice poate fi bazată pe oricare din metode, cu excepția metodei trendurilor, deoarece încasările nu sunt stabile, ca urmare a mai multor schimbări în sistemul de impozitare aferent acestui impozit, ce s-au petrecut în ultimii ani. Metoda opiniei de expert, de asemenea, poate fi aprobată numai în combinație cu alte metode de prognozare. Ca bază economică pentru estimarea impozitului pe venitul persoanelor juridice se utilizează creșterea prognozată a PIB nominal, deoarece există o legătură directă dintre veniturile agenților economici și creșterea PIB nominal.

Modificarea cotelor de impozitare și impactul corespunzător asupra veniturilor respective este calculat separat pentru a include impactul acestor schimbări în estimarea finală a veniturilor bugetare. Acest impact se estimează prin înmulțirea veniturilor din acest impozit cu modificarea procentuală a cotei impozitului.

Impozitul pe venitul persoanelor fizice se prognozează în mod asemănător celui pe venitul persoanelor juridice. Discrepanța majoră se găsește în baza de calcul pentru impozitul pe venitul persoanelor fizice, care este creșterea fondului de remunerare a muncii. Modificarea cotelor de impozitare și impactul corespunzător asupra veniturilor respective se calculează separat pentru a include impactul acestor schimbări în estimarea veniturilor.

Prognoza pentru Taxa pe valoare adăugată poate fi bazată pe oricare din metode sau o combinație a acestora. Prognoza veniturilor din Taxa pe valoare adăugată se estimează separat pentru taxa colectată pe teritoriul republicii, taxa colectată la vamă și restituirea Taxei pe valoare adăugată. Ca bază economică pentru estimarea veniturilor încasate pe teritoriul republicii este reprezentat consumul. Se presupune că există o relație proporțională între creșterea încasărilor taxei pe valoare adăugată, ca urmare a creșterii consumului. Veniturile colectate la mărfurile importate se evaluează în funcție de creșterea volumului importurilor de mărfuri exprimate în dolari SUA și impactul aprecierii/deprecierii monedei naționale. Impactul de la schimbarea cotei de impozitare (dacă există) este calculat separat pentru a fi inclus în estimarea finală a veniturilor. Pentru prognoza restituirii taxei este utilizată metoda cotei efective sau metoda trendurilor baza economică fiind PIB nominal.

Accizele se calculează separat: pentru produsele importate și pentru mărfurile produse pe teritoriul Republicii Moldova. Ca și în cazul TVA, pentru accizele la produsele importate bază economică servește importul de mărfuri, exprimat în dolari SUA, și aprecierea dar și deprecierea monedei naționale. Pentru prognoza accizelor, încasate de la mărfurile produse în Republica

Moldova, bază economică servește creșterea consumului. Pentru prognoza restituirii accizelor este utilizată o metoda a trendurilor sau metoda cotei efective.

La prognozarea impozitului funciar și impozitului pe bunurile imobiliare este întrebuițată metoda trendurilor ce ține cont de impactul schimbărilor planificate în cotele de impozitare.

Autoritățile reprezentative și deliberative locale pot să aplice toate taxele locale sau numai o parte din ele, care sunt prevăzute de legislație, în funcție de posibilitățile și necesitățile unității administrativ-teritoriale. La estimarea taxelor locale se i-a în considerare completările la legislație la fel și cotele concrete aprobate de către autoritățile reprezentative și deliberative locale. [2]

Alte impozite și taxe se prognozează în baza metodei trendurilor în asamblare cu metoda opiniei de expert. Granturile externe predestinate susținerii bugetului, cât și pentru proiecte finanțate din surse externe, se estimează în conformitate cu acordurile încheiate sau care se află la etapa de negociere cu donatorii, care duc evidența termenilor de debursare ale acestora.

CBTM (2023-2025) a fost realizat în condițiile unor situații fără precedent, cum ar fi, criza energetică dar și criza refugiaților, precum și în condițiile accelerării inflaționiste, acutizând vulnerabilitățile deja existente. În condițiile schimbării frecvente a previziunilor macroeconomice și bugetare pe termen mediu, conținutul documentului au fost ajustate la realități. Crizele cu care se confruntă Republica Moldova pot fi potolite prin aplicarea măsurilor economice punctuale, atât pentru entitățile economice, cât și pentru cetățeni. După faza de stabilizare, măsurile urmează a fi concentrate preponderent pe regenerarea creșterii economice, fiind implementate concomitent cu consolidarea finanțelor publice. [4]

Criza energetică din anul 2021 a stârnit noi provocări pentru guvernare și mediul de afaceri. Totodată, a produs o creștere în lanț a prețurilor atât la resursele energetice pe piața regională, cât și a prețurilor la produsele alimentare pe piața internă. În primele luni ale anului 2022 creșterea prețurilor la produsele alimentare și la resursele energetice au condus la scumpirea pe piața internă atât a bunurilor, cât și a serviciilor. Reducerea activității economice a fost determinată de cererea internă mai redusă (ca urmare a scăderii veniturilor reale ale populației și a unor condiții mai restrictive pentru creditare) și de apariția barierelor pentru comerțul extern. Investițiile s-au redus, iar consumul populației a rămas aproape neschimbat.

Tabelul 1. Evoluția veniturilor în perioada 2020-2025 în Republica Moldova, mil lei

	2020 Efectiv	2021 Efectiv	2022 Aprobat	2023 Prognozat	2024 Prognozat	2025 Prognozat
<i>Total venituri și granturi</i>	62650	77373	89610	100535	107243	115545
Impozite și taxe	39747	49389	56848	64193	70139	76111
Impozitul pe venitul persoanelor fizice	4166	5134	5885	6859	7695	8531
Impozitul pe venitul persoanelor juridice	5123	6009	7800	8527	9083	9457
TVA	19770	25509	29591	33948	37250	40777
Accize	6469	7608	8206	9090	9914	10847
Taxe asupra comerțului exterior	1739	2253	2465	2801	3163	3420
Impozite pe proprietate	582	750	756	776	799	813
Alte impozite și taxe	1898	2126	2145	2192	2235	2266
Contribuții de asigurări sociale de stat	14295	16224	18553	21314	23791	26185
Prime de asigurări obligatorii de asistență medicală	4940	5615	6295	7146	7910	8595
Alte venituri	3018	3698	3988	3599	3646	3718
Granturi	650	2447	3926	4283	1757	936

Sursa: Cadrul bugetar pe termen mediu 2023-2025

<https://www.mf.gov.md/ro/buget/cadrul-bugetar-pe-termen-mediu>

În contextul provocărilor curente, pentru edificarea unor constrângeri economice Guvernul urmează să își concentreze eforturile pe promovarea unor politici macroeconomice orientate spre

imobilitate și reforme care să favorizeze relansarea și creșterea economică. Referitor la venituri se urmărește consolidarea veniturilor prin extinderea bazei fiscale, adoptarea măsurilor pentru combaterea economiei tenebre și avansarea în implementarea reformei administrării și conformării fiscale.

Această analiză(tabelul 1) are drept scop susținerea ideii că pe termen mediu se estimează că veniturile bugetare vor crește în valori nominale de la 100 535,0 mil. lei în 2023 la 115 545,0 mil. lei în 2025, sau cu 14,9 %. Deci, majorarea veniturilor va fi susținută de creșterea nominală a PIB-ului, de intensificarea comerțului exterior, totodată de majorarea cotelor accizelor, precum și de măsurile luate pentru consolidarea administrării fiscale. Estimările CBTM (2023-2025) la partea de venituri sunt prezentate în condițiile lipsei unor măsuri noi de politică fiscală și au la bază estimările pentru anul 2022.

CONCLUZII

Luând în considerație toate cele menționate anterior, pot deduce faptul că prognozarea este mult mai îngrețată deoarece se reduce baza fiscală, adică erodează. Mai cu seamă odată cu globalizarea economică statul speră ca să acumuleze venituri din accize sau Taxa Pe Valoarea Adăugată dar pentru faptul că multă populație pleacă, își stabilesc domiciliul în alte țări, veniturile Republicii Moldova sunt extrem de mici, acestea duc și la o scădere considerabilă a consumurilor, atunci ceea ce am prognozat nu se adevărește și statul este nevoit să întocmească și să aplice măsuri pentru diminuarea riscurilor și pentru sporirea veniturilor. Prognozarea fiscală, în cazul dat, se bazează pe rezultatele cercetărilor științifice, pe datele dărilor de seamă analitice, obținute în procesul îndeplinirii obligațiilor fiscale curente pentru a se putea realiza cu succes prognozarea veniturilor fiscale. Aceasta va duce la posibilitatea de a remedia situația cauzată de criza pandemică și cea energetică care a avut loc în Republica Moldova. Planificarea și prognozarea fiscală sunt elementele principale ale fiscalității. Problema de bază a planificării și prognozării fiscale este asigurarea, economic fundamentată, a parametrilor calitativi și cantitativi a bugetului și a programelor de perspectivă privind dezvoltarea social-economică a țării, reieșind din concepția fiscală elaborată ceea ce duce implicit la formarea eficientă a bugetului de stat care va servi drept stabilitate în cazul unor obstacole ce pot apărea pe viitor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- [1] Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului. Anexă la ordinul Ministrului Finanțelor nr.209 din 24.12.2015 (modificat prin Ordinul MF 98 din 20.06.2017). [online], (citat la 17.03.2023). Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/Setul%20metodologic%20ajustat%20cu%20Ordinul%2098%20raport%20de%20perform%20rom%2015.09.pdf>.
- [2] Măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2021. [online], (citat la 18.03.2023). Disponibil :<https://www.mf.gov.md/sites/default/files/sites/default/files/atasamente/comunicate/Politica%20fiscal%C4%83%20%C8%99i%20vamal%C4%83%202021%2005.10.2020.pdf>
- [3] Programul de dezvoltare strategică al Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2021 – 2023. [online], (citat 19.03.2023). Disponibil: <https://sfs.md/uploads/files/strategia%20de%20deservire/Programul%20de%20dezvoltare%20strategic%C4%83%20a%20SFS%20pentru%20anii%202021%20-%202023%20aprobat%20prin%20Decizia%20CE%20nr-11%20din%2030-06-2021.pdf>
- [4] Cadrul bugetar pe termen mediu 2023-2025. [online], (citat la 27.03.2023). Disponibil: <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-08-nu-731-mf-2022.pdf>

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail: bulgac.corina@ase.md